

IN MEMORIAM

CAMERATA ȘI MAESTRUL EI

CAMERATA AND ITS MAESTRO

Adriana PĂRĂU,

profesoară de Educație muzicală, Liceul *Mihai Eminescu*, Iași,
membru fondator al coralei *Camerata*

The article has two parts. The first part presents the activity of an elite choir of Romania that was born in Iasi in 1970, against the background of an old tradition of the Romanian music school. Camerata has been awarded numerous national and international prizes. It has a rich history of concerts which highlight its value.

The second part of the article is a tribute to the conductor of the group, Ion Pavalache, a well-known Romanian maestro, a high class promoter of music, a constant presence in the cultural life of the city from the 1960's to 2000.

Era în toamna lui 1970, când Televiziunea Română a avut o inițiativă lăudabilă: concursul interjudețean televizat, „Patrium Carmen”. Acest generic, formulat în limba latină, face aluzie la faimoasa societate corală „Carmen”, înființată la București în 1901 de către admirabilul muzician și pedagog Dumitru Georgescu Kiriac. Societatea „Carmen” a avut un rol imens în răspândirea muzicii corale, cu precădere a celei naționale, și a constituit o veritabilă școală pentru viitorii soliști ai teatrelor de opera din România, în deceniile următoare.

Concursul „Patrium Carmen” a încercat să revigoreze mișcarea corală, continuând astfel o frumoasă tradiție artistică interpretativă românească. Sub imboldul acestei inițiative, dar și a „ordinelor” date de organele locale ale vremii, apare la Iași Corul de Cameră al Sindicatului Învăță-mânt. După cum sună titulatura, for-

mația avea în componență cadre didactice, în majoritate profesori muzicieni.

Născută sub o stea conjuncturală, se nimerise ca în acei ani să activeze în școlile ieșene o pleiadă de profesori de muzică cu reale calități vocale și profesionale, iar frânele dirijorale să aparțină lui Ion Pavalache, dirijorul corului „Gavriil Musicescu” al Filarmonicii „Moldova” din Iași, profesor de dirijat la Conservatorul „George Enescu” și lui Anton Bișoc, dirijorul corului Operei Române din Iași. Ulterior, corala a fost botezată „Camerata” de către maestrul ei titular Ion Pavalache, justificându-i astfel stilul și tehnica de cânt.

Încă din primii ani, „Camerata” s-a impus în viața muzicală românească ca o formație de elită, capabilă să se confrunte cu cele mai renumite, de același gen, din țară și străinătate.

Palmaresul acestei echipe corale este de invidiat. Nu a fost niciodată înfrântă, obținând zeci de premii maxime, titluri de laureat, distincții speciale, pe plan intern și internațional. Le menționăm mai întâi pe cele din țară: „Patrium Carmen”, „Cântarea României”, „Festivalul Corurilor de Cameră de la Brașov” (1972, 1975, 1976) etc.

Datorită prestigiului de care s-a bucurat pe plan național acest cor, a primit deseori invitația să participe la reuniunile corale organizate în diverse orașe ale României: Cluj, Pitești, Constanța, Botoșani, Piatra-Neamț, Bacău, Suceava, București, Vaslui, Baia Mare etc.

Cartea de vizită a „Cameratei” poate fi completată cu succesele obținute peste granițele României la festivalul de muzică contemporană de la Debrecen (Ungaria), concursul coral C.A. Seghizzi de la Gorizia (Italia) și Arezzo (Italia). A fost invitat de onoare la Festivalurile Corale de la Aosta (Italia) ca prim cor străin, la cel de la Vittoria și Catalunya (Spania) și la „Eurochorale” de la Angers (Franța).

A efectuat foarte multe turnee prin țările Europei, de la Caucaz până la Oceanul Atlantic. Maratonul concertistic a cuprins Georgia, Ucraina, Republica Moldova, Ungaria, Italia, Franța, Olanda, Spania, Belgia, Germania, etc.

Repertoriul ales justifică valoarea acestui ansamblu de excepție. Piese aparțin tuturor epocilor istorice, iar compozitorii preferați au fost Palestrina, Monteverdi, Jannequin, Passreau, Vecchi, Morley, Charpantier, Mozart, Brahms, Mendelssohn, Hindemith, Bartok, Schönberg, Kiriac, Cucu, Chirescu, P. Constantinescu, Dima, Neagu, Stoia, Musicescu, etc.

Capacitatea interpretativă a coralei a fost mereu în atenția compozitorilor ieșeni Vasile Spătăreanu și Anton Zeman, pentru prime audiții.

Dar cele mai elocvente mărturii despre calitatea acestui ansamblu născut în „dulcele târg românesc” și-au găsit ecoul în presa locală, a țării și în străinătate. Despre „Camerata”, la cronică Festivalului Muzicii de Camera de la Brașov, 1972, se scria: „formație corală de excepție, omogenă, cu o dicție impecabilă și acuratețe intonațională, aport creator interpretativ original, exactitate tehnică, ...”. Ziarul „Evenimentul” publică elogios un articol pe care îl intitulează „Formația care a fascinat auzul europenilor”. Din ziarul „Opinia magazin” citam: „Camerata s-a impus în viața muzicală a țării și în străinătate ca o formație capabilă de mari performanțe artistice, meritele revin celui care a unit forțele și talentul lor, renumitului și apreciatului dirijor Ion Pavalache”.

Munca și pasiunea au dominat spiritul „Cameratei”, fiind răsplătite din plin prin beneficiul profesional și spiritual. Confruntările muzicale au însemnat noi experiențe și lecții cu metodologii interesante, în concepții interpretative originale, în maniere de cânt coral inedite și repertorii diversificate.

Câștigul spiritual a fost imens! „Cameratiștii” au cântat în mari săli de concerte și în catedrale grandioase, au privit cu admirație monumente celebre ale Europei, și-au desfășurat ochii în mari muzee ale lumii. Unii cititori vor spune: „Le-am vizitat și noi!” Ei bine, „Cameratiștii” vă răspund: „Noi le-am văzut în vremuri când nu tot românul avea acces la ele”.

„Camerata” însă și-a datorat succesele în cei 37 de ani de existență

și „cârmaciului” ei – **ION PAVALACHE**, nume de prestigiu în arta dirijorală corală românească, a condus corul „Gavriil Musicescu” al Filarmonicii ieșene din 1958, director al Operei Naționale din Iași și profesor la Academia de Arte „George Enescu” din Iași.

Iată cum este caracterizat în tratatele românești: „dirijor dotat cu o gestică expresivă și sigură, ce evită spectaculosul, tinzând spre o interpretare sobră” (Doru Popovici „Muzica corală românească”, Editura Muzicală, 1966).

Personalitate polivalentă, a fost în același timp dirijor, pedagog și compozitor, format la Conservatorul „Ciprian Porumbescu” din București, beneficiind de îndrumarea măștrilor D.D. Botez și Ioan Vicol în arta dirijorală și a altor muzicieni de prestigiu ai vremii: Ioan D. Chirescu, George Breazu, Paul Constantinescu, etc.

Basarabean de origine (s-a născut la Chișinău în 1927), a luat drumul pribegiei împreună cu familia sa în ultimul val al refugiaților din timpul războiului, către celelalte provincii istorice ale României. După terminarea studiilor la București, s-a stabilit la Iași în 1957, unde a ocupat prin concurs postul de dirijor al corului „Gavriil Musicescu”.

Ascensiunea profesională a fost rapidă. În câțiva ani reușise să se impună în viața muzicală ieșeană printr-o activitate concertistică foarte bogată, cu un repertoriu întotdeauna bine ales, și pe gustul publicului, foarte exigent, din capitala culturală a României. Venise la Iași pe un teren muzical cu tradiții foarte bogate. Aici a existat o școală dirijorală condusă de Antonin Ciolan, unde se formaseră viitoarele valori ale artei dirijorale românești în anii postbelici (D.D.

Botez, Radu Botez, Emanuel Eleescu, Remus Tzincoca, etc.) .Din 1960 a fost și profesor-colaborator al Conservatorului „George Enescu” din Iași, la catedra de dirijat cor. Multe generații de studenți au beneficiat de măiestria pedagogică a lui Ion Pavalache. Unii dintre ei au devenit dirijori ai unor formații profesionale de prestigiu la Iași, Cluj, Timișoara, Galați, Brașov, Bacău etc.

Relația Maestrului cu faimoasa corală a învățământului ieșean a fost specială. Aici condițiile de lucru erau diferite de cele de la Filarmonică. Fiecare membru era o personalitate cu orgolii profesionale, mai puțin dispus să fie condus, chiar dacă îi fusese student. Cu mult tact și răbdare, pe un ton, întotdeauna, colaborator, Pavalache a reușit să creeze o echipă încheată valoric, dispusă să dea performanță.

Își merita apelativul de „Maestru” pentru grija permanentă față de cizelare, rafinament și control al gestului. După ce s-a retras de la conducerea corului Filarmonicii, „Camerata” a devenit familia artistică a maestrului.

Datorita noilor condiții politice, șansele de reafirmare internațională s-au înmulțit. Corala și-a reluat drumurile europene. Prestanța profesională, comportamentală și culturală a domnului ION PAVALACHE a constituit un „blazon” al unei familii de profesori - artiști, celebră în țară și cunoscută în Europa.

În ultimii ani și-a purtat suferința fizică cu multă demnitate, fără să dea semne de retragere, fiind prezent la toate activitățile „Cameratei”.

S-a stins discret, fără să spună ultimul cuvânt, în decembrie 2007. Îl vom avea mereu în memorie...